

Jó gyakorlatok a gyermekvédelemben

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya, valamint a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet Gyermekjóléti és Gyermekvédelmi Főosztálya korábbi években meghirdetett egy, az egyes gyermekjóléti-gyermekvédelmi intézményekben kiforrott jó szakmai gyakorlatok összegyűjtését és bemutatását célzó programot. A „Jó gyakorlatok a gyermekvédelemben” című pályázatra a Szombathelyi Egyesített Bölcsődei Intézmény pályázatot nyújtott be. Czömpöl Tiborné intézményvezető helyettes a „Legyen újra érték a család!” című a munkája is díjazásban részesült.

Legyen újra érték a család!

2. A jó gyakorlat célja:

Célkitűzésünk hosszú távra a jó színvonalú bölcsődei alapellátás mellett olyan plusz szolgáltatások biztosítása, mely valós szükségletekre épül, segítséget, alternatívát jelentve a kisgyermeket nevelő családok számára. **Az eddigi jól működő szolgáltatások mellett, újabbak bevezetésével** a bölcsőde szocializációs szerepe, szociális segítő funkciója is erősödne, erőforrásként jelenne meg a családok életében, az előforduló hátrányok leküzdésében.

Kiemelt feladatunknak tekintjük munkánk során, hogy a kisgyermeket nevelő családok segítséget kapjanak gyermekük neveléséhez. Szülői kompetenciájuk erősítésével, érdekérvényesítési esélyeinek növelésével, kívánjuk támogatni a szülőket az együttnevelés során.

Holisztikus szemléletű, minden gyermekre kiterjedő koragyermekkorai nevelési-gondozási koncepciót kívánunk megvalósítani. Ehhez az alapok a bölcsődékben biztosítottak, ezt a biztos alapot kívánjuk továbbfejleszteni, színesíteni.

A hozzáférés egyenlő esélyeinek biztosításával, a megvalósuló fejlesztésekkel, a szolgáltatások színvonalának jelentős emelésével, bővítésével, az intézmények, a szolgáltatások nyitottabbá tételével, a szülői és gyermeki igények nagyobb figyelembe vételét kívánjuk elérni.

Szeretnénk **megvalósítható mintát** nyújtani a napközbeni kisgyermekellátást biztosító szolgáltatók számára az ellátás bővítésére, színesítésére.

3. A jó gyakorlat célcsoportja:

Közvetlen célcsoportja: a városban és a kistérségben (40 település) kisgyermeket nevelő családok.

Közvetett célcsoportja: a régió szakemberei, azon keresztül a kisgyermeket nevelő családok.

A hét telephelyen működő bölcsődéinkbe 531 kisgyermek jár jelenleg. A szülők többsége a munkába állás, a család anyagi helyzete, illetve a munkahely féltése miatt választja gyermeke számára a bölcsődei elhelyezést. Ma már egyre több szülő is megfogalmazza a gyermek közösségi igényét, azokat a változatos színes családi programokat, élményeket, melyet

nyújtunk számukra. Vannak olyan családok, ahol nem biztosítottak a gyermek jó fejlődését elősegítő feltételek. A hátrányos, rossz feltételek között növekvő gyermeknek inger gazdag, a fejlődésük a jó irányba befolyásoló környezetben való nevelkedés lehetősége esélyegyenlőségük, későbbi életpályájuk szempontjából fontos.

Az első három év alapvetően meghatározza a gyermekek későbbi beilleszkedési, tanulási lehetőségeit és viselkedését. ez mind az érzelmi, mind pedig az értelmi fejlődésre igaz. A meglévő bölcsődei alapellátás mellett olyan programok, szolgáltatások kialakítására van szükség, amelyek minden gyermek számára biztosítják a korának, személyiség- és fejlettségi állapotának, családi helyzetének megfelelő ellátást, amely segíti optimális növekedésüket és fejlődésüket egy biztonságos és gondoskodó környezetben.

Bölcsődei alapellátás: kisgyermek napközbeni ellátása hét tagbölcsődében, korai fejlesztés egy bölcsődében.

Só – szoba használat: prevenció, egészségmegőrzés hat tagbölcsődében.

Gyermek vendég étkeztetés: korszerű a korosztálynak megfelelő étkezés biztosítása hét tagbölcsődében.

Gyermeknevelési tanácsadás: szülői kompetenciák erősítése hét bölcsődében.

Babamuzsika: gyermeknek – szülőnek együttes zenei élmény nyújtása négy bölcsődében.

Nyári testvértábor: a bölcsőde nyári lezárási ideje alatt 10 éves korig három bölcsődében.

Játsszóház: a bölcsődebe fel nem vehető gyermekek számára (gyed, szülő hivatalos, egyéb ügyintézés idejére stb.) – egy bölcsődében.

Csecsemőszínház: a művészet különböző kifejezőmódjainak alkalmazása a gyermekekkel való játék során – egy bölcsődében.

Idegen nyelvű játékok: német és angol nyelven egy bölcsődében.

Pöttöm torna: tornaszoba használat, egészségmegőrzés két bölcsődében.

4. Szükségletfelmérés:

Jelenleg **494 bölcsődei** férőhely áll rendelkezésre 7 telephelyen működve a 40 kistérségi településen élő család számára. A bölcsődék kihasználtsága tartósan magas szinten valósul meg, ami 100 % feletti kihasználtságot jelent évek óta.

A meglévő bölcsődei férőhelyek nem biztosítják a felmerülő szükségleteket. A bölcsődék zsúfoltsága, leterheltsége sokáig nem tette lehetővé a plusz szolgáltatások működtetését. A várható kapacitás bővülés eredményeként, ami 2010. évben valósul meg, nagyobb esélye van a szolgáltatások körének bővítésére is.

Ez nemcsak a bölcsődei férőhelyek emelését jelenti, hanem a szolgáltatások bővítését, illetve más típusú napközbeni ellátási formák létrehozását is megkívánja. Alternatívákat és valódi lehetőségeket kell kínálnunk a kisgyermeket nevelő családok számára.

A társadalmi igényeknek megfelelően, illetve a körülményekből adódóan (munkahelyek elvesztése, megváltozott élethelyzetek, családi problémák stb.) egyre nagyobb szerepe, jelentősége van a szociális és gyermekjóléti ellátásnak, gondoskodásnak, a széles körű hozzáférhető szolgáltatások meglétének.

Szükségletfelmérést végeztünk a szülők körében, kérdőíves formában, arról, hogy mely bölcsődei szolgáltatásokat kívánják igénybe venni. A szülők válaszaiból kitűnt, hogy a bölcsődebe járó gyermekek közül 44,9% valamilyen alapellátáson túli szolgáltatást is igénybe vesz. Első helyen a Babamuzsikát, Pöttöm tornát, Bábszínházat, illetve az idegen nyelvi játékok igényét preferálták a szülők.

5. A jó gyakorlatok megvalósulásának bemutatása:

A **családtámogató szolgáltatásaink** a bölcsődei alapellátás prioritása mellett szerveződnek. A szolgáltatások működtetésekor is a bölcsődei nevelés-gondozás alapprogramjában rögzített alapelveket tartjuk irányadónak. A szolgáltatások konkrétan a működési engedélyben rögzítettek, a térítési díj mértéke a helyi rendeletben szabályozott, illetve ingyenes. Lehetőséget biztosítunk a rosszabb anyagi körülmények között élő családok számára térítési díjkedvezmény igénybevételére. Kiemelten fontos számunkra, hogy ugyanolyan eséllyel vehessenek részt a különböző programokon, mint a jobb körülmények között élő családok és gyermekeik.

Bölcsődéinkben működő szolgáltatások:

▪ **Só – szoba használat:**

„Az egészség érték”. Fontos számunkra a gyermekek egészségvédelme, egészségének megőrzése. Az egészséges gyermek jól fejlődik, rendszeresen jár a bölcsődébe, a szülő gyermeke betegsége miatt kevesebbet hiányzik a munkahelyéről.

Ez évek óta hatékonyan működő ingyenes szolgáltatási forma. Heti két alkalommal minden gyermek számára hat tagbölcsődében biztosított ez a szolgáltatási forma. Ősztől tavaszig terjedő időszakban a légúti betegségek megelőzésére, az immunrendszer megerősítésére szolgál.

A só – szobában énekes-mondókás játékok, beszélgetések, „légző-játékok” zajlanak, az intenzívebb ki-és belégzés, a tüdő vitálkapacitásának jobb kihasználtsága érdekében, a saját gondozónővel valamennyi kisgyermek számára csoportbeosztás szerint.

A természetes só-barlangok hatását a Somadrin klímaoldat használatával biztosítjuk. Intézményi szinten 500 fő fölötti gyermeket érint az igénybevétel évente.

November hónapban az egészség hét rendezvénysorozat keretében a bölcsődébe nem járó „külső” gyermekek számára is biztosítjuk a só-szoba használat lehetőségét.

▪ **Gyermek vendég étkeztetés:**

A szolgáltatás keretében vállaljuk előre jelzett igény alapján, a 0 - 3 éves korosztály számára korszerű, táplálkozástanilag helyesen összeállított étrend biztosítását. Ezt a szolgáltatást a bölcsődébe nem járó gyermekek szülei is igénybe vehetik. Nagy segítséget jelent ez a szolgáltatás a bölcsődék környezetében élő kisgyermekes családok, a Fiatal Családok Otthonában, Családok Átmeneti Otthonában élő kisgyermeket nevelő szülők számára. Ezzel a szolgáltatással mintát is nyújtunk a korszerű kisgyermek ételmezés alkalmazására a családoknak. Szemléletüket formáljuk, a helytelen étkezési szokások kialakulását próbáljuk csökkenteni. A szolgáltatás díja önkormányzati rendeletben szabályozott. A bölcsődékben a heti étlapok közzétételével is alakítjuk a szülők szemléletét az egészséges táplálkozás irányába. A korosztály számára recepturát, évente két alkalommal ételkóstolási lehetőséget is biztosítunk számukra.

A bölcsődéből hiányzó gyermekek szüleinek is a rendelkezésére áll a lehetőség, hogy ebédjüket elvihessék.

▪ **Gyermek nevelési tanácsadás:**

Ennek keretében heti egy alkalommal, bölcsődei szakemberek, gyermekorvos, pedagógus, gyógypedagógus, szociálpedagógus, szociális munkás áll a szülők rendelkezésére. Nevelési, életviteli, gondozási feladatuk, szülői kompetenciájuk megerősítésében kívánunk segítséget, mintát nyújtani. Sok szülőnél tapasztalunk szerepbizonytalanságot, ami megnehezíti a gyermekével való egészséges egymásra hangolódást, a gyermek fejlődését hatékonyan segítő anyai ellátás biztosítását. Az anyai szerep megvalósításához olyan ösztönzést, segítséget,

mintát kívánunk nyújtani, mely a meleg elfogadó anyai magatartást erősíti a gyermekükkel való kapcsolatukban.

Ennek keretében:

- Támogatjuk a szülőtől való időszakos elválás folyamatának megkönnyítését
- Közvetítjük a másodlagos szocializációs szabályok, helyes szokások kialakulását
- Összehangoljuk a család és a bölcsőde nevelési elveit
- Mintanyújtást, érték közvetítést, a szülők pozitív megerősítését, tartjuk fókuszban
- Segítséget nyújtunk a pozitív anya-gyermek kötődés kialakulásában
- Törekszünk a gyermek fejlődését gátló tényezők elhárítására, felszámolására, illetve ehhez a segítséget nyújtunk
- Életmód és háztartásvezetési tanácsadást végzünk
- Nevelési módszerek és eszközök megismertetésében segítséget adunk
- A helyes nevelői attitűdöt támogatjuk a családok szemléletében
- A korai fejlesztésben rejlő lehetőségek megismertetésében, szükség esetén segítséget nyújtva működünk együtt a szülőkkel

Valamennyi hozzánk forduló számára **ingyenes** a szolgáltatás igénybevétele. Amennyiben szükség van rá más szakembert is bevonunk a probléma megoldásba.

▪ **Babamuzsika:**

A zenei nevelés fontos szakasza a bölcsődés kor, előkészítője a későbbi zenei fejlesztésnek. A kodályi elvekhez híven a gyermekeknek a legjobb, értékes zenei anyagot válogatjuk: a néphagyományt, a felnőtt játékát a gyermekkel, meghallgatásra pedig népdalokat, műdalokat hangulatkeltésként. Ez a kisgyermeknél természetesen adódó indítás: a felnőtt énekel nekik, velük játszik. A zenei készségek- a fogékonyság, a zenei hallás, éneklés ritmusérzék- fejlesztése külön gyakorlást nem igényel, mert a gyermekben ezek a képességek játék közben, vagy éneklés hallgatása közben szabadon fejlődnek.

Babamuzsika szolgáltatás keretében „Ringató” tanfolyamot végzett kisgyermeknevelő vezetésével

heti egy alkalommal, őszi és tavaszi időszakban biztosítjuk a lehetőséget. A szülőkkel közösen a korosztálynak megfelelő, értékes zenei anyag biztosításával a gyermekek kedvét érdeklődését kívánjuk felkelteni a zene az éneklés iránt. Az örömteli, élményekben gazdag együttlétek alkalmával a szülővel közösen a szakember vezetésével kívánjuk fogékonnyá tenni a gyermekeket a zene iránt. A pozitív hangulatkeltést néphagyomány őrzését, a zenei készségek játékos formában történő megismerését kívánjuk elérni.

Célunk, hogy érzékeny, fogékonnyá tegyük a gyermeket az éneklésre, felkeltsük érdeklődését a zene iránt, kedvet ébresszünk az önkéntes utánpótlásra, de semmiképpen sem cél a megtanítás. Ennek eredményeként a gyermekek szívesen hallgatnak majd éneklést, örülnek a felnőtt- gyermek közös játékának, önként vállalják a rendezett, ritmikus mozgás szabályosságát. Nyitottak lesznek a környezet zörejeinek és zenei hangjainak érzékelésére, és maguk is próbálgatnak énekelni, dúdolgatni.

A szolgáltatás díja az önkormányzati rendeletben szabályozott.

A hátrányos helyzetű gyermekeknek és szüleiknek ingyenes a részvétel, esélyegyenlőséget biztosítva számukra.

▪ **Nyári testvértábor:**

Jelenleg három bölcsődében a bölcsődék nyári lezárásának idejére biztosítunk táborozási lehetőséget 0 – 10 éves korig a testvérekkel együtt. A szolgáltatás létrejöttét szülői igények, jelzések alapján indítottuk be először egy, majd a következő évben már három bölcsődében. Segítséget nyújtva azon családok számára, ahol nehezen oldható meg a gyermekek

elhelyezése a lezárás ideje alatt és nem kívánnak ügyeletes bölcsődei ellátást igénybe venni. A tábor a nagyobb testvérekkel is igénybe vehető. Ez egy másfajta közös élményt is jelent számukra. Igény szerint egy, vagy két hétig fogadjuk a gyermekeket. A különböző korosztályoknak megfelelő tartalmú programok és étrend biztosított, egész napos ellátás keretében. A programok szervezésében a bölcsődei kisgyermeknevelőkön kívül „játékmeister” közreműködését is igénybe vesszük. A nyári tábor díja önkormányzati rendeletben szabályozott. A hátrányos helyzetű gyermekek számára térítési díj kedvezményt/ingyenességet biztosítunk.

▪ **Játszóházi szolgáltatás:**

Egyik tagbölcsődénkben ennek a speciális feladat ellátásához teremtettük meg a tárgyi és személyi feltételeket bölcsődei és óvodai korosztály számára.

Azoknak a családoknak biztosítjuk az igénybevétel lehetőségét, akik nem tudják, vagy még nem kívánják igénybe venni a bölcsődei, óvodai ellátást. A játszóházat nyitvatartási napokon, illetve ügyeleti napokon lehet igénybe venni. A szülő kérésére, heti, havi bérlet vásárolható, de egy órára is igénybe lehet venni a szolgáltatást. Külön étkezés is igényelhető.

A háziasszony kisgyermeknevelő vezetésével egyéni fejlesztő foglalkozások, változatos programok, pöttöm torna, mesekuckó, manó zene várja az ide betérőket. A sokszínű, nagyobb korosztály igényeit is kielégítő játékkészlet sokféle tevékenységet kínál.

A kisgyermeknevelő az élményszerzés lehetőségének biztosításával, az egyes élethelyzeteknek a gyermek számára átláthatóvá, beláthatóvá, kezelhetővé tételével, a tapasztalatok feldolgozásának segítségével, az egyes viselkedésformákkal való próbálkozások bátorításával, közös tevékenységekkel, konkrét ötlet- vagy segítségadással, tud segíteni. Kiemelten fontos a kompetenciaélmény átélésének segítése. A játék helyzetekben a gyermekek a szülőkkel közösen ismerkedhetnek a társas együttlét élményt adó helyzeteivel is. Ezzel a családtámogató szolgáltatással lehetőséget biztosítunk a közösséghez való csatlakozáshoz. Megteremtjük a feltételeit a nyugodt, biztonságos környezetben való együttjátszásnak, mintát nyújtunk, szülői kompetenciájuk erősítésében segítjük az igénybe vevőket. A szakembertől választ, támaszt, segítséget kapnak felmerülő nevelési és gondozási kérdésekben.

Ezen alkalmakkor a szülők megismerkedhetnek, képet kaphatnak a bölcsődei életről is.

▪ **Csecsemőszínházi szolgáltatás:**

A szolgáltatás biztosításával, az élménypedagógia eszközeivel, kreatív játékokkal, a bábjáték, a drámajáték művészetének erejével a „**csecsemőszínház**” nyújt örömteli, pozitív együttlétet a gyermekek és szüleik számára. Ebben a szolgáltatásban profi szakemberek közreműködését vesszük igénybe. Szerződés alapján a Mesebolt Bábszínház művészei vesznek részt ennek a minőségi tartalmú játszóházi program megvalósulásában.

Ezzel a programmal is segíteni kívánjuk a hátrányos helyzetű, az érzelmileg elhanyagolt gyermekeket. Számukra ingyenessé tesszük az igénybevételt. A hetente délutáni órákra tervezett közös együttlét a bábjáték varázslatos nyelvén szól a résztvevőkhöz. A Csecsemőszínház működtetése a Játszóházban **modell értékű, pozitív kezdeményezés**. A bölcsődei korosztálynak szánt produkciók létrehozását tűzte ki célul, bábművészek közreműködésével. Célja a korai fejlődés, élményfeldolgozás, tanulás és a bölcsődei nevelés ehhez tartozó módszertanának összefogása.

Terepintézménye vagyunk a Mesebolt Bábszínház művészeinek – a bölcsődei korosztályra alkalmazható csecsemőszínházi előadások módszertanának gyakorlatára.

▪ **Idegen nyelvű játékok:**

Nyelvvizsgálóval rendelkező, pedagógus végzettségű kisgyermeknevelő vezetésével zajlik a németes és angolos játék a nagycsoportos gyermekek számára a délelőtti folyamatban. A németes játékoknak a *bölcsődei korosztályra kidolgozott módszertani anyaga* van.

Mindkét nyelven folyó játékot a saját csoportjában dolgozó kisgyermeknevelő vezeti. Az idegen nyelvi játékok célja a beszédkedv felkeltése, az újdonságok iránti nyitottság támogatása. Az októbertől májusig tartó játékok dalokat, mondókákat, a napi életet átszövő szituációkat tartalmaznak. A szituációkhoz megfelelő szókincs, dal, mondóka tartozik. A mindennap elhangzó kifejezések számukra érthető irányt mutatnak a játék menetében. A program megvalósításának „hogyan”-jánál az életkori sajátosságok figyelembe vétele a fontos. A testi – lelki – szociális fejlődésük, valamint verbális, metakommunikációs megnyilvánulásaik alakítják a megvalósulás menetét.

Az idegen nyelvi játékok programja egy játékos keretek között zajló, örömszerző tevékenység, amire a játék funkciói, jellemzői vonatkoznak. Ebben az életkorban a cselekvésbe ágyazott gondolkodás tapasztalatai és utánzásos megismerése zajlik. A témakörök az ő saját életükből, hétköznapjaikból, kedvelt tevékenységeikből tevődnek össze. Így ráismernek a részletekre, újra átélnek az élmény feszültségét és élményeik megszilárdulnak. A gyermekek a nyelv zenéjét, intonációját tökéletesen képesek felfogni. Az idegen nyelvi játék dalai, mondókái egyben a társas együttlét örömét is érzékelhetik, szocializációs szerepet is betöltenek. A mondókás énekes játék nem az egyetlen tevékenysége a gyermeknek. „Ez az egyetlen játékforma azonban, mely a társas együttesség önkéntes kialakítását ritmikus együttmozgásban teszi lehetővé, megemelve ezzel a mondott és az énekelt szöveg együttességét sugárzó hatást”.

Az idegen nyelvű játék a bölcsődei nagycsoportban zajlik. A játék időtartama kb. 5 – 15 perc, de ezt az időtartamot rugalmasan kezeljük, hiszen a gyermekek kedve, hogyléte befolyásolja. Ebben a korban egy személyhez a saját kisgyermeknevelőjükhöz kötődnek a gyermekek. A báb egy külön „személyiség” Teddy és Sally - szól idegen nyelven a gyermekekhez. A bábhoz érzelmileg közel kerülnek és észrevétlenül jutnak új ismerethez. A játékban ötvöződik a drámapedagógia, élménypedagógia, egyben a bábjáték is.

A szolgáltatás díja helyi rendeletben szabályozott.

▪ **Pöttömturna:**

Az egészséges gyermek lételeme a mozgás. Két tagbölcsődénkben van lehetőség külön mozgásos játék igénybevételére, ehhez mindkettő bölcsődében már nagymozgásos játszószoza is kialakításra került. A kisgyermeknevelők által szervezett játékos tornán az egyensúlyérzék fejlesztését, járásbiztonságot, koordinációs képességet, az ügyesség kibontakoztatását, fejlesztését tartjuk szem előtt. Mondókás- mozgásos játékok formájában gyakorolhatják tornaeszközökkel a gyermekek a különböző mozgásformákat. A gyermekek életkori és egyéni sajátosságait ismerve a kisgyermeknevelő tudatosan megteremti azokat a feltételeket, amelyek a „fejlesztő funkció” gyakorlására, működtetésére lehetőséget adnak. A játékhelyzetek tematikájának kidolgozásakor és annak megvalósításában figyelembe vesszük a fokozatosság elvét, a gyermekek mozgás iránti természetes igényüket.

A játszószozobát heti beosztás alapján használják a gyermekek. Az igénybevétel lehetősége a szülőknek is rendelkezésére áll a délutáni folyamatban.

6. A jó gyakorlat eredményei, kimenete, jövője

Munkánk során olyan módszereket alkalmazunk, amelynek segítségével a kisgyermeknevelők képesek elnyerni a szülők bizalmát, amely megerősíti őket saját szülő-szerepükben. A fiatal szülőknek szüksége van a támogatásra, mivel sok esetben hiányzik a tradicionális szülői

háttér, bizonytalanak érzik magukat a nevelési kérdésekben. Szülői kompetencia tekintetében a legfontosabb kompetenciamotívumok a személyes kompetenciák, a szociális kompetenciák, és a kognitív kompetenciák. A szülői kompetenciák megsegítéséhez elengedhetetlenül fontos a család funkcióinak és diszfunkcióinak ismerete, hiszen a segítség során nem tekinthető a szülő egymagában önálló szereplőnek, hanem a család, mint komplex egység részének. A családi coping mechanizmusok gyakran összefüggnek azzal, hogyan látja, értékeli a család a szituációt. Gyakran előfordulnak diszfunkcionális megoldási kísérletek, pl. túlvédés, koalíció, izoláció, büntetés, csalódottság, vagy éppen a gyermek érzelmi elutasítása.

Munkánk során kiemelt hangsúlyt kap, hogy tudatosítsuk mindkét nemből a szülői hivatás fontosságát, méltóságát. Erősítjük a szülőket abban, hogy a gyermekek számától függetlenül a gyermek nevelése a legértékesebb életfeladat.

A kutatások egyértelműen bizonyítják, hogy a bizalomteli szülő-gyermek kapcsolat a legfontosabb védőfaktor a későbbi tartós kapcsolati képesség kialakulásába, de egyben igen jelentős testi-lelki egészségvédő tényező. Az édesanyák, a szülők ösztönzést, segítséget kapnak a meleg, elfogadó magatartás, preferálása által. Jó megoldásokat találjanak szerepeikből adódó konfliktusaikra, ellentmondásaikra. Pozitív jövőképet kívánunk kialakítani, megerősíteni őket a szülői szerepükben.

Az egyéni beszélgetésen kívül a kisgyermeknevelő és a szülők kapcsolatában a kiscsoportos megbeszélésére, bölcsőde-család programokra helyezzük a hangsúlyt. A beszélgetések célja nem a tanítás, de nem is direkt tanácsadás.

A kisgyermeknevelő a koordinátor szerepét tölti be, a szülők a bensőséges és számukra érdekes beszélgetések, közös programok során fokozatosan csoporttá szerveződnek, figyelnek egymásra, egymás felé fordulnak.

A bölcsődében a szülőkkel kialakított újszerű, jó kapcsolat mintául szolgálhat a későbbiekben. Várhatóan igénye lesz majd erre a szülőnek akkor is, ha óvodába, majd iskolába viszi a gyermekét és remélhetően képes lesz jó irányba befolyásolni a leendő szülőtársakat és nevelőket is.

7. A jó gyakorlat megvalósításához szükséges humán erőforrás:

A szolgáltatások működtetése a minőségi napközbeni kisgyermekellátást egészíti ki a város és a hozzá tartozó 39 kistélepülés családjai számára. Biztosítja az egyenlő esélyű hozzáférést a szolgáltatásokhoz. Több szakmai területet átfogó **segítő team** munkájával támaszt/erőforrást jelent a családok számára.

A belső humán erőforrás rendelkezésre áll a szolgáltatások működtetéséhez:

- 101 fő szakdolgozó, ebből
- 86 fő kisgyermeknevelő: (ebből 22 fő főiskolai végzettségű : óvodapedagógus, pedagógus végzettséggel) akik a gyermekcsoportokban dolgoznak, a több telephelyen működő só-szoba használathoz, tornaszobához, nyári testvértáborhoz
- 1 fő gyógypedagógus,
- 2 fő szociális munkás,
- 2 fő szociálpedagógus,
- 2 fő középfokú nyelvvizsgával rendelkező kisgyermeknevelő és pedagógus
- 2 fő gyógypedagógiai asszisztens
- 1 fő jeltolmács

Megbízási szerződéssel más szakemberek munkáját igénybe vesszük: szurdopedagógus, fejlesztő pedagógus, bábművészek.

8. Infrastruktúra:

- Hat bölcsődében só – szoba került kialakításra prevenciók céljára. A só-szobában: só-tégla, Somadrin oldat, játékok, bútorok állnak rendelkezésre.
- Kettő bölcsődében nagymozgásos játszószoba, ún. „tornaszoba” a megfelelő eszközökkel berendezésekkel áll rendelkezésre. (bordásfal, tornaszőnyegek, különböző mozgásfejlesztő és tornaeszközök)
- Egy bölcsődében játszóház, egyéni fejlesztő szoba működése biztosított: bölcsődei és nagyobb korosztálynak megfelelő játékeszközök és felszerelés
- Hangszerek: valamennyi szolgáltatást igénybevevőnek külön – külön
- 0 – 10 éves korig játékkészlet a nyári testvértábor igénybevevői számára
- A tanácsadáshoz, egyéni beszélgetéshez a feltételek rendelkezésre állnak
- Kalandváros: Magyarország legnagyobb játszóparkja két bölcsőde közelében található, könnyen megközelíthető, elérhető.
- A különböző korosztályoknak kialakított sokszínű és biztonságos park igénybevétele bővíti a lehetőségeket a közös bölcsőde-család, testvértábor szolgáltatás palettáján.
- A bölcsődékben a gyermek vendég étkeztetés biztosítása 3 főzőkonyhán és 4 tálalókonyhán történik.

9. Nyilvánosság biztosítása:

- Valamennyi bölcsődénkről az ott nyújtott plusz szolgáltatásokról, szórólapok, bölcsőde bemutató anyagok készültek, melyek elérhetők a honlapunkon is. A szülők ezen a fórumon véleményt is nyilváníthatnak.
- Kiadványt adtunk ki a Nyugat-dunántúli Régióban működő bölcsődékről, napközbeni ellátási formákról és szolgáltatásokról.
- Szakmai folyóiratunkban a „Gólyahír” –ben publikálásra kerülnek különböző szolgáltatási formák és a tapasztalataik.
- A szülők és szakemberek számára hozzáférhető a Ciróka, maróka szöveggyűjteményünk – mely a kisgyermeket nevelő szülőknek nagy segítséget ad a korosztályra vonatkozó mondókák, versek vonatkozásában.
- Rendszeresen a helyi médiában tudósítások, cikkek jelennek meg a szolgáltatásokkal kapcsolatos munkánkról.
- A bölcsődék írásos tájékoztatási formájaként jelenik meg: faliújságon, hirdetőtáblán az adott program és szolgáltatás.
- Film készült a szolgáltatások bemutatására, mely hozzáférhető a szakemberek számára.

10. A jó gyakorlat rövid összefoglalója:

A családok szerkezete és funkciója megváltozott, működési zavarai emelkedő tendenciát mutatnak. A családok terhei több területen is jelentkeznek. A családi kapcsolatok megterhelődésének következtében a családi kommunikáció, a problémamegoldás, a konfliktuskezelési stratégiák is sérülnek, hiányosak, amiből különböző nevelési, kötődési problémák következhetnek. A családi aktivitás és célok módosulása tekintetében csökkent a rugalmasság a szabadidő eltöltésében, csökkent a lehetőség arra, hogy mindkét szülő karrierje kiteljesedhessen, nőtt a bizonytalanság a további gyermekvállalás tekintetében.

Egyre gyakrabban tapasztalható a családok elszigetelődése, a rokoni és társas kapcsolatok beszűkülése, a családok sok esetben magukra maradnak.

Alapvető feladatunk a család helyzetének nyomon követése, speciális szükségletek, problémák felismerése, a problémák okainak felderítése, megoldási alternatívák megtalálásának segítése. Munkánk során elengedhetetlen együttműködünk azokkal a segítő intézményekkel, melyek a probléma megoldásban részt vesznek.

Az alapellátáson túli szolgáltatások működtetése, családtámogató funkciója egyre nagyobb szerepet játszik a kisgyermeket nevelő családok számára. Ebben a bölcsődének értékközvetítő szerepe van. Esélyegyenlőséget biztosítunk a hátrányos helyzetben lévő gyermekek szüleinek. Hozzáférhető, megfizethető, adott esetben ingyenes igénybevételt biztosítunk számukra. Csökkenteni kívánjuk azokat a hátrányokat, mellyel e családok küzdenek. A „fizetős” szolgáltatásaink díjai nem magas összegűek, hiszen célunk a széles körű igénybevétel lehetőségének biztosítása.

A napközbeni kisgyermekellátásában dolgozó szakembereknek követhető mintát, modell értékű gyakorlat megismerésének lehetőségét teremtjük meg. Különösen nagy jelentősége van ennek a kistérségben működő bölcsődék számára, akik nem maradnak magukra, támogatást kapnak. Megismerhetik a bölcsődei alapellátáson túl családtámogató szolgáltatások működtetésének speciális feladatait, esetleges problémáit. Szakmai műhelyen konzultációs lehetőségeken, tapasztalatcserén keresztül valósítjuk meg.

A létrehozott fejlesztő műhelyek célja, hogy az intézmények egymást erősítő szakmai együttműködésben készülhessenek fel a szolgáltatói szerepre.

11. A jó gyakorlat célterülete:

Szombathely az ország kilencedik legnépesebb vidéki városa. A népességszám alakulását, a lakosság korösszetételét nagymértékben befolyásolják a népmozgalmi események. A város vándorlási vesztesége részben a szuburbanizációval magyarázható, az agglomerációba történő költözés szempontjából legkedveltebb települések a várostól nyugatra, illetve délnyugatra található.

Az agglomerációba való kiköltözés főleg a fiatal és középkorú, kisgyermekes családokra jellemző, akik továbbra is kötődnek valamilyen módon a városhoz (pl. oda járnak iskolába, dolgozni).

A város 2008-tól egyetemi város, az ország hatodik legnagyobb hallgatói létszámú intézményben, egyetemi keretek között bölcsész, természettudományi, műszaki képzés folyik. Az alap-, közép és felsőfokú intézményeiben több mint húszezer diák tanul.

A vasi megyeszékhelyen elsősorban a tanárképzés és oktatástudomány, az üzleti élet irányítás, az egészségügy, a szociális ellátás területén képeznek felsőszinten szakembereket.

A Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar Szombathelyi Képzési Központjában csecsemő és gyermeknevelő gondozó képzés folyik, 2011. év szeptemberétől pedig beindul BA képzés csecsemő és kisgyermeknevelő szakon.

Szombathely összesen 333 településre gyakorol vonzást, mivel ennyi településről járnak ide dolgozni. Az összes idejáró 57% férfi, több mint fele 40 év alatti, kétharmada középiskolai végzettségű és 51,3% dolgozik az iparban, 45,9% a szolgáltatásban, s csupán 2,8% az agrárszektorban. Egyértelmű, hogy Szombathely a kistérség egészére erős vonzást gyakorol. Szombathely Megyei Jogú Város a kistérség gazdaságát alapvetően meghatározza.

Szombathely város foglalkoztatottsági helyzete a gazdasági aktivitás és a foglalkoztatottság szintjét tekintve a megyei és az országos átlagnál kedvezőbb képet mutat. Szombathely munkaerőpiaca a rendszerváltást követően nagyjából mindig kiegyensúlyozott volt. A munkanélküliségi ráta a 10 százalékot nem haladta meg.

A közoktatás szempontjából kiemelkedőnek tekinthető, hogy a régió kistérségei közül a Győrhez kapcsolódó térség kivételével a szombathelyi térségben a legmagasabb az

iskolázottság, azaz magasabb a régiók közül a népességben a diplomások és a középfokú végzettséggel rendelkezők aránya.

A város fejlesztéspolitikai szerepvállalása három szinten is erős: a modern és fenntartható városfejlődés feladatainak ellátása, sokoldalú agglomerációs térségi együttműködési modell, a regionális – nemzetközi térségi hálózati szervező szerepének összehangolása.

Szombathely város tekintetében – az ország megyeszékhelyeihez hasonlóan – az öregedési index romlása figyelhető meg. Az eltartottsági ráta függ a gyermek- és idős népesség, valamint a 15 – 64 éves népesség megosztásáról. Szombathelyen ez a mutató értéke valamint a megyeszékhelyekre jellemző érték (41,5%) alatt maradt, száz felnőtt korúnak átlagosan 19 gyermeket és 21 időskorút kell eltartania.

Játszóházak működtek eddig is a Nyugat-dunántúli régió bölcsődéiben, de az általunk nyújtott minta, szakmai konzultációk, tájékoztatók alapján tartalma bővült, fejlődik folyamatosan. Egyre több bölcsőde fogalmazza meg alapellátáson túli szolgáltatások biztosításának szándékát.

Akkreditált továbbképzéseket szervezünk szakembereink számára: „A művészeti nevelés hatásai és jelentősége a kisgyermek (1-3 év) személyiségfejlődésében”, - „Bújócska színház” – bábjáték a bölcsődében, „Művészeti nevelés, manuális tevékenységek, alkotó játékok” – „Gyermekvédelem a bölcsődei munkában” - témakörökben.

Az előadásokról felvétel, módszertani anyag készül, melyek felhasználásával a gondozónők mindennapi munkájuk során és a szolgáltatások megvalósításához kapnak hasznosítható módszereket, ismereteket.

A különböző művészeti ágak összekapcsolódása által, színes, tartalmas fejlesztő játékokat tudnak átélni a kisgyermekkel a szakemberek. Segítve a hátrányos helyzetű, érzelmileg elhanyagolt illetve túlhajszolt gyermekek beilleszkedését illetve felzárkóztatását, fejleszti a szociális képességeket.

Olyan dramaturgiai alapokat, ismereteket kapnak a szakemberek, melyek lehetővé teszik, hogy önállóan is feldogozzanak, eljátszanak a gyermekek életkorának, érdeklődésének megfelelő meséket, mondókákat, illetve felismerjék az olyan helyzeteket, hogy a spontán játék és alkotás megszülethet.

A kisgyermeknevelők családokkal, gyermekvédelemmel kapcsolatos ismereteit, készségeit, kompetenciáit erősítjük meg, hogy a családokkal végzett munkájuk hatékony, eredményes legyen.

12. A jó gyakorlat finanszírozója:

A jó gyakorlat finanszírozója elsősorban Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata – mint fenntartó. Ehhez járul még hozzá a szülők térítési díjainak befizetése, mely önkormányzati rendeletben szabályozott. Civil szervezetünk az Egyesített Bölcsődei Intézmény Gyermekeiért Egyesületünk hozzájárulása, és azok a nyertes pályázatok, melyek a szolgáltatások működését támogatják, ez által is teljes körűvé, hatékonyabbá téve az alapellátást.

Az időtartam adott költségvetési évre vonatkozik.

13. A jó gyakorlat megvalósítása során együttműködő partnerek:

Az együttműködés során kiemelt intézmények és szakemberek:

- Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Pálos Károly Szociális Szolgáltató Központ és Családsegítő Szolgálat
- Aranyhíd nevelési – Oktatási Integrációs Központ

- Szombathely Megyei Jogú Város Alapellátó Intézménye – védőnői szolgálat
- Mesebolt Bábszínház – együttműködési megállapodással
- Dr Józsa Éva - egyetemi docens
- Novák János – Kolibri Színház igazgató – zenész
- Boldizsár Ildikó – meseterapeuta
- Gyimesi Dóra - dramaturg
- Matyi Ágota - báb –és díszlettervező
- Horváth László - animátor
- Geosits Judit – népi játék és kismesterség oktató
- Pizsker Ágnes – rendezvény szervező
- Németh Zita – népi játék készítő
- Kovács Ágnes - szurdopedagógus
- Sütő-Sári Tünde – gyógypedagógus, konduktor
- Patay Judit – családterapeuta
- Egyesített Bölcsődei Intézmény Gyermekéiért Egyesület

*Czömpöl Tiborné
Szombathelyi Egyesített Bölcsődei Intézmény
intézményvezető helyettes*